

Олександр Пасічняк, м. Кропивницький

ЗАКРІПЛЕННЯ БУДІВЕЛЬ ЗА ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ В 1933 – 1934 РОКАХ: АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ГОЛОДОМОРУ¹

Одним із безпосередніх наслідків Голодомору 1932-1933 р.р. було масове переселення людей в села тих областей Української Соціалістичної Республіки, що найбільше постраждали від гуманітарної катастрофи.

У вищих органах влади влітку 1933 року велися таємні розмови з організації великомасштабного переселення. І як наслідок, з'являється відома постанова РНК ССРСР від 31.08.1933 року, згідно з якою Всесоюзному переселенському комітету (далі – ВПК) доручили організувати до початку 1934 року переселення в степові райони України 15-20 тис. родин. На основі цієї постанови з'явилися вже інші юридичні документи, що регулювали сам процес переселення.

В основному планове переселення 1933-1934 рр. відбувалося у два етапи: в листопаді-грудні 1933 року та січні-березні 1934 року. Вони були визначені відповідними секретними постановами РНК ССРСР. Під час першої хвилі переселенці прибували на терени нашого краю виключно з Білоруської ССР та Західної області Російської СФСР, в другій хвилі переселення, яке інколи називали “доприселенням”, – вже з Київської, Вінницької та Чернігівської областей УРСР. В після голодоморні роки переселення продовжилося, але вже самовільного характеру.

Доприселення жителів Білоруської ССР, Російської СФСР та Української ССР в спустошені Голодомором українські села стало, як видно з деяких архівних документів, “важнейшим хозяйственно-политическим мероприятием партии и правительства”. Тому закономірно, що на переселення 1933-1934 рр. уряд через ВПК, до його передачі влітку 1936 року у відомство НКВД, витратив небачені до того часу кошти – понад 50 млн рублів², що виглядало на фоні тих років вражаючою сумою.

Тема переселення 1933-1934 років хоч і допомагає історикам пролити світло на вивчення масштабності жертв Голодомору, проте залишається недостатньо дослідженою в історичній науці, попри масу архівних документів з цієї теми. Її розкриття лише на регіональному рівні потребує написання цілих монографій, а тому дослідникам пропонується добірка архівних матеріалів для дослідження виключно одного з аспектів цієї проблеми – процесу привласнення колгоспами всього комплексу господарств жертв совєцького тоталітарного режиму (житл, присадибних будівель, реманенту, землі) та передачі їх переселенцям. Пропоновані матеріали віднайдені в розрізних архівних фондах районних виконавчих комітетів, що зберігаються в Держархіві Кіровоградської області.

Для зрозумілішого прочитання документів даної добірки вважаю за потрібне дати деякі пояснення стосовно процесу переселення та обставин написання пропонованих нижче документів.

Отже, хоча більшість сіл та колгоспів районів Одеської й Дніпропетровської областей (і взагалі, всієї республіки) не були готові запропонувати переселенцям достойні умови проживання, переселення відбулося згідно з планами, визначених владою. Замість того, щоб поселити приїжджих відповідно до кількості підготовлених і відремонтованих хат, заготовленого продовольства (точніше, насильно відібраного в селян), райвиконкоми з сільрадами та колгоспами зустрічають їх згідно визначених планів, прирікаючи переселенців на ще більше злиденне існування, адже виконання плану (“важливого політичного завдання”) для партійних функціонерів було важливішим за людські долі. Тому ми повинні зрозуміти чому переселення все ж таки відбулося, незважаючи на цілковиту невідповідність районів вселення.

¹ Редакція Івана Петренка (Кропивницький).

² Сон Ж. Г. Переселенческая политика СССР и принудительное переселение советских корейцев (1920-1937). Режим доступу: <https://www.hse.ru/data/2016/09/06/1120218883/Сон%20Корея%202016.pdf> (Дата доступу: 20.09.2018).

Як свідчать архівні документи, вже після першого місяця перебування на новому місці, переселенці, проївши всі запаси привезених харчів, теж ставали жертвами Голодомору. Щоб вижити, змушені обмінювати свій крам на їжу. Закономірно, що серед них траплялися випадки голодної смерті. Це змушувало їх тікати додому. Відсоток переселенців, що повернулися в рідні краї, вражає. Так, із понад 1000 родин, переселених у Знаменський район (тоді Одеської області), протягом 1934 року 680 родин (65 %) повернулися. В Зінов'ївському районі наприкінці 1934 року з 500 родин переселенців залишилось лише 90; у Новопразькому районі (тоді Дніпропетровської області) з 600 родин повернулося 430 тощо.

Перед заселенням новими жителями спорожнених господарств місцеву владу зобов'язали підготувати для них житла. І саме на цьому етапі розпочалися проблеми, які не складно було передбачити: влада на місцях виявилася неспроможною виконати навіть мінімальний план заселення, абсолютно не вкладалася в жорстко визначені терміни підготовки осель для нових жильців. Тому їхнє облаштування тривало всю холодну пору року.

Крім того, під час підготовки до переселення потрібно було юридично закріпити право власності на спустілі господарства як померлих від Голодомору, так і покинутих напризволяще тими жителями, які втекли з села, рятуючись від голодної смерті. Формальне закріплення потрібне й для того, аби унеможливити повернення колишніх господарів чи їхніх спадкоємців, на випадок, якщо таке трапиться (а таке траплялося нерідко). До того ж це був черговий юридичний привід для колгоспів привласнити виморочне або безгосподарне майно селян, якого виявилось вдосталь внаслідок відомої всім нам трагічної причини. Також привід привласнити майно недавно розкуркулених селян, що часто перебувало у власності колгоспів де-факто, але не де-юре.

По кожному району та сільраді юридичне оформлення нових прав власності відбувалося в різні часові проміжки. Так, одні райони розпочали процес привласнення ще напередодні прийому переселенців, а інші вже тоді, коли більша частина їх втекла. І то лише після численних вказівок облвиконкомів та райвиконкомів таке неодмінно зробити. Документи, що додаються, ілюструють також і ці ситуації, проте лише по сільрадах трьох тодішніх районів – Великовиківському, Зінов'ївському Одеської області та Долинському Дніпропетровської області.

Частина віднайдених архівних документів про привласнення сільрадами та колгоспами спорожнених хат Великовиківського району датована листопадом 1933 року. Тобто, писалися похапцем, у останній момент напередодні переселення-заселення, тому не дивує жакхливий почерк, яким написані ці відомості (документи №№ 1–5).

Совецька влада привласнила будинки розкуркулених, померлих та постраждалих від Голодомору людей з грубим порушенням тогочасного законодавства. Так, у громадян, які в 1932–33 роках позалишали хати на членів своїх родин або родичів і пішли в пошуках хліба, місцева влада позабирала домівки, грубо виселивши тих осіб, які в них проживали. Такого роду скарг було вдосталь і в наступні після Голодомору роки від постраждалих місцевих жителів, і звісно, що вирішували конфлікти не на їхню користь. Документальна ілюстрація поширеної на той час такої проблеми подана в документах №№ 12–17. Це було досить типовим явищем, попри те, що тодішнє законодавство дозволяло місцевим органам привласнювати домівки в тому разі, якщо понад два роки там ніхто не проживав. Авжеж, це було дуже зручно та вигідно для влади, оскільки не вимагало коштів та будівельних матеріалів на ремонт покинутих, чи зведення нових хат для переселенців. Вважаю, що дати, вказані в першому акті документа № 2, могли бути записані як роки звільнення хати таким чином, аби формально продемонструвати дотримання тодішнього існуючого законодавства про привласнення нерухомого майна та, відповідно, мати підставу для привласнення. В окремих відомостях, що стосуються привласнення будинків (№№ 3–4, 7, 10), із відомих причин взагалі не вказували рік вибуття/смерті господаря.

З деяких документів Зінов'ївського райвиконкому видно, що в однойменному районі офіційне “закріплення” переселенців не відбулося ні до поселення, ні після перших місяців їхнього проживання, що призвело до конфліктів між колишніми власниками та прибульцями. Вирішити їх юридично сільради не мали ніяких законних підстав, як і не мали права

розпоряджатися на власний розсуд будинками жителів, що перебували в підпорядкуванні місцевого органу влади. Про це мова пішла вперше у “Проекті заходів щодо закріплення планових переселенців в колгоспах”³ від 29.11.1934 р. На той момент із 500 переселених родин в Зінов’ївському районі залишилось менше ніж 100. Очевидно, сільради тоді не надто й переймалися долею своїх односельчан та зовсім не очікували, що дехто з них все-таки повернеться ще живим до своїх рідних домівок.

Стосовно “житлового фонду” для переселенців – вільних хат налічувалося, із зрозумілих, вдосталь. Але більшість з них перебували в неймовірно занедбаному стані, що було чітким віддзеркаленням тієї епохи голоду та злиднів. Враховуючи рівень злиденності, до ремонтів будинків у більшості сіл не приступали не тільки перед прибуттям нових мешканців, але й після першого року їхнього проживання. Ось як згадували діти з сім’ї переселенців Смик (Доманчук) П. М. з с. Сарновичі (тоді – Народицького р-ну Київської обл.) стан села Дмитрівка Знам’янського р-ну, куди прибули в січні 1934: “...приїхали – пустота... в яку хату хоч, туди й заходь!”. Родина Волосюків із с. Кованки Овруцького р-ну, яка переселилася в с. Христофорівку Знам’янського р-ну на рік пізніше, згадувала: “...позаростало село... хату нам дали без вікон, без дверей. Бур’яни були вище хати”⁴.

Особливий інтерес для сільської влади з погляду підготовленості для поселення становили так звані “куркульські” помешкання, умовно віднесені до категорії “кращих”. Хати “куркулів” вже давно були, так би мовити, в “обігу”, оскільки в них переселявся хтось зі членів “активу”, або ж їх одразу забирали колгоспи під якісь конкретні господарські потреби, а інколи перетворювали в хати-читальні, школи, сельбуди тощо. Як видно з окремих документів (№ 2), одні з ключових фігур т. зв. “хлібозаготівельної еліти” – службовці Плетеноташлицького елеватора та міліціонери самовільно позаймали хати розкуркулених селян. Проте навіть їх сільради не побоялися звідти виселити.

Якщо уважно придивитися до риторики в запропонованих документах, то можна побачити важливу деталь, яка демонструє характер переселення, та вкотре доводить наявність кріпацтва в колгоспній системі тоталітарного режиму. Так, мова йде про те, що *переселяють* не взагалі людей, а саме *колгоспників* (навіть якщо вони не були колгоспниками), і не в населенні пункти, а в колгоспи (!). Дійсно мав рацію філософ Лев Тихомиров (1852-1923), коли писав ще задовго до захоплення влади більшовиками, що в соціалізмі немає людей, а є лише професії⁵.

Чимало інших спеціальних словосполучень, виразів у документах теж підкреслюють тогочасне становище жителів сіл. Так, нерідко вживалося стосовно померлих від голодомору, виселених розкуркулених селян, осіб, які зникли з села, тікаючи від колгоспів, голоду, непосильних задушливих державних податків, такий термін як “*бувші громадяни*”. Перекладаючи цей канцеляризм совєцького чиновництва на сучасну мову, потрібно розуміти, що то переважно ті громадяни, які відійшли в небуття з вини саме тоталітарної системи! Поряд з “*бувшими громадянами*” зустрічаються й інші терміни, зокрема “*безгосподарчі господарі*”, “*безгосподарчі, виморочні господарства*”, “*вибувші господарства*”. Такими термінами совєцькі бюрократи позначали цілі родини селян, заморених до смерті штучним голодом.

Зміст запропонованих документів переданий з максимальною точністю: суржик та чимало погрішностей малограмотних авторів документів не виправлялися, стилістичні особливості повністю збережені тощо.

Джерельна база для дослідження процесів привласнення сільрадами будинків жертв тоталітарного режиму в інших районах регіону або відсутня, або значно обмежена. А та, що збереглася, ще чекає на виявлення. Ці джерела могли б пролити світло на наслідки голодоморних років, відновити імена невинно померлих від голодної смерті. На мою думку, запропоновані документи будуть водночас цікаві також дослідникам своїх династій.

³ ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од. зб. 1117. – арк.88. – Машинопис.

⁴ Архів автора.

⁵ Тихомиров, Л. Социализм в государственном и общественном отношении. М.: типо-лит. И. Ефимова, 1907. С. 19.

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ

№ 1. Лист Олексіївської сільської ради Великописківському райвиконкому від 13.11.1933 року з витягом протоколу засідання президії сільради

13/XI – 1933

До В-Вісківського РВК

При цьому Олексіївська с/р надсилає постанови президії с/ради з протоколу № 43 пункт ч.3 на 3-х аркушах, додаток – згадане.

Секретар с/ради

Підпис

Резолюція секретаря райвиконкому Гібалевича: *Дати повідомлення всім с/р про порядок виявлення бросових хат. 16/XI. Підпис.*

Помітка іншим почерком. "Повідомлено 20/XI всім с/р". Підпис

Витяг з протоколу № 43

Засідання президії Олексіївської с/ради В-Вісківського р-ну

Присутніх членів президії 3 чол., члени с/ради 5 чол. голов колгоспів, 3 чол. пр[оф]. оргів 3 чол. та активу 6 чол., бригадирів 9 чол. Відбулися 9/XI 1933 р.

3. Слухали: Про хід підготовки прийому переселенців (До т. Заспа)**Висловились:** Прошук, Каратаєв, Токар.

Ухвалили: Попередні настанови в справі підготовки прийому переселенців головами колгоспів невиконано, зокрема по колгоспу ім. "Відродження", де байдуже йде справа з ремонтом квартир, виходячи з цього президія постановила:

1. Зобов'язати голів колгоспів, зокрема Прошука, Токаря повністю ремонт закінчити 12/XI–33 р. не лише хат, ай сараїв, завести до кожної хати, не менше як на 2-3 місяці палива та створити фонд хліба по 3 ц. плодоовочів по 1-1,50 ц. на господарство, придбати до кожної хати для переселенців, столики, тупчанчики, лавочки, та досок для полиць, очистити двори та заготовити фуражу для неуспільненого скота переселенців.

2. Під особливу відповідальність голів колгоспів забезпечити масовою роботою серед колгоспів на предмет дружельної зустрічі колгоспників переселенців.

3. Зобов'язати голів колгоспів завчасно виділити колгоспників-ударників для послання за переселенцями, та ознайомити завчасно квартир'єрів переселенців про розстановку переселенців по квартирах, не допускаючи метушні.

4. В час привозу переселенців зробити зустріч з кращих колгоспників-ударників, зробити мітинг, після чого розвести по квартирам та оказати для таких допомогу в вечері чи то в обіді, після чого зробити збори вечір дружественної зустрічі та знайомство колгоспників з переселенцями. Ні в яким разі не допустити будь яких шовіністичних настроїв та виступленій зразу, такі явища присікати в корні.

5. Попередити голів колгоспів керівник. д/г членів с/ради, що будь який зрив не підготовки до зустрічі переселенців буде розцінюватись як зрив важних політичних завдань, за що буде притягнуто [до] суворої відповідальності.

3 а) **Слухали:** Заяви колгоспів про передачу таким пустих безгосподарчих хат для переселенців.

3. Ухвалили: В зв'язку з тим, що вже декілька років хати на терені Олексіївської с/р в межах колгоспів "Відродження", Компанійця та 13 річчя /Жовтня/ знаходяться порожніми, розораними безгосподарчі господарі цих хат повибували в різні невідомі міста, тай ще частина кулацьких, які на протязі 1931-32 років із-за невиконання державних зобов'язань повтікали, щоб невикладувати державі нічого, тому президія **постановила:** передати колгоспам хати залишені:

б) громадянами села Олексіївка артлілі ім. "Відродження" до сімей переселенців.

1) Назаренко Карпо, кулак. 2) Тиніченко Ярина, колгосп/ниця/. бідняк нема нікого. 3) Дубина Свирид, кулак 4) Губрій Андрій 5) Чмихун Остап 6) Гага Іван 7) Шевченко Мартин 8) Шевченко Трохим 9) Харета Марія 10) Правда Микола 11) Губрій Назар Л. 12) Майборода Тихон 13) Права Марфа 14) Шевченко І.М. 15) Губрій Грицько 16) Назаренко Сидор 17) Правда Лук. 18) Губрій

Микола 19) Савіцький Андрій Й. 23) Уваров Ол. 24) Шевченко І.В. 25) Гага Назар 26) Чмихун В.М. 27) Правда Мишка 28) Красноштан Женька та 29) Шевченко Іван Лев.

по колгоспу ім. Компанійця

1) Маковський Юх. 2) Бабій Микола Д. 3) Осадчий Іван 4) Пасічник Омелько 5) Теніченко Андрій С. 6) Чмихун Антон Ф. 7) Теніченко Кость 8) Теніченко Юх. Ром. 9) Профатило Гнат 10) Городок Гнат 11) Пасічник Фидот 12) Теніченко Іван Пор. 13) Пасічник Іван Хв. 14) Чмихун Мотря Д. 15) Теніченко Юх. С.

та колгоспу ім. "13 річчя Жовтня"

1) Нофков Дмитро 2) Правда Наум 3) Правда Фанасій 4) Лебидинський Павло 5) Круподьор Назар 6) Круподьор Фидот 7) Подзігун Прокіп 8) Правда Матвій 9) Шевченко Андрій.

Зобов'язати голів колгоспів в купі з приймальними комісіями ремонту, зразу наробити оцінку вартості ремонту та вартості догляду. Голові фін/сек. тов. Резніченку С. з всіх переданих хат вибрати боржників державних боргів зробити оцінку, та колгоспам сплатити за ці хати гроші на покриття д/боргів. Голові адмін.-секції тов. Теніченку закріпить всі відремонтовані хати за с/виконавцями на предмет догляду та охоронності таких, одночасно зобов'язати під догляд колгоспникам сусідам під розписку останні хати, які ще не заселені – пусті встановить контроль над такими, не допускати дальнішої руйнації їх. Просити президію Р.В.К. затвердити н[ашу]/постанову в справі передачі пустих хат колгоспам та зняти грошей за хати.

Оп. Голова с/р – (Засна) Оп. Секретар [Підпис] Згідно /Підпис/.

ДАКрО. Ф.Р. – 253, оп.2, од.зб. 86 – Арк. 61–64. – Рукопис.

№ 2. Акти передачі будинків колишніх жителів Новокраснівської сільради колгоспам для переселенців. Перша половина листопада 1933 року

Голові Райкомісії по переселенню
т. Горбову

При цьому Н-Краснівська с/рада надсилає акт на хати, господарі яких залишили і не мають до цього часу ніяких відносин щодо ремонту таких, а тому в зв'язку з переселенням прохаємо затвердити про отвід їх та передачі переселенцям.

Голова сради
Секретар

Підпис
Підпис

Резолюція Горбова: "т.Гибалевичу для дачи юридического уведомления о оформлени через суд 14/XI Зам. г. РВК Горбов".

Резолюція Гібалевича: "Терміново повернути с/р ці акти та розглянути порядок вивласнення бросових хат 16/XI-33 р. Гібалевич".

Помітка: "Повідомлено 20/XI до всіх сільрад. Підпис".

Акт

1933 року листопада 10 дня, ми, нище підписалися Комісія в складі [голів] с/р Патлатого і п/а Голодзовського, правління арт. Косіора Ковтуна Т. уклали цього акта в тім, що хати бувших громадян:

Лопата Грицько ІІ вибув з 1930 року, на производстві, в котрій міститься член арт. Косіора.

Лопата Грицько І 1930 році на часн. заробітка[х], пуста.

Катана Сашко 1930 році вибув на производстві, пуста.

Пономаренко Василь 1931 році голова колгоспа в Олексієвк. міститься зараз грущик ст. Плетений Ташлик.

Пономаренко Мина, 1933 року рахівником арт. Буденного, пуста.

Твердоступ Яків в 1931 році вибув на производство, в хаті живе позаколічник служачий Буряк П/.../.

Ливочко Сыдар 1929 року розкуркулено, живе часн /член/ артiлі Косіора.

Ливочко Павло 1931 на производстві, пуста.

Аркан Микола 1931 на виробстві, живе службовець МТС.

Олійник Кондрат 1931 виробстві, пуста.

Злацкий Олекса 1930 році в ремонті ст. Пл. Ташлик, пуста.

Верховенко Захарій 1930 році Зінові[єв]ск пуста.

Шищенко Сава 1931 році Зінові[єв]ск пуста.

Злацкий Іван Тимофій 1933 році в ремонті станція Пл[етений]. Ташлик, має жінку від стан. Пл. Таш[лик] його пуста.

Кучінський Грицько 1931 році, учитель в арт. Буден[ного]., живе в нього/ній?/ учитель арт. Косіора.

Олійник Кирило 1931 Ново-Українка, міститься голова арт. Косіора.⁶

18. Швець Андрій 1933 році, голова арт. Краснополка живе голова с/р Н. Краснова.

19. Басинов[а]Олька 1933 умерла, міститься пуста.

20. Злацкий Явдоким 1931 році /.../ район МТС пуста.

21. Кіашко Микола 1931 році Помощная СТС міс[тя]ться переселенцями.

22. Коваленко Филімон 1930 році Черкаси мстя переселен/.../.

23. Каркач Іван 1930 році на виробстві пуста.

24. Руденко Андрій 1930 на виробстві живуть переселенці.

25. Ніколаєнко Олекса 1930 виробство містя[ть]ся переселенці

26. Савунінко Терентій 1930 р. Далекий Схід, містяться переселенці.

27. Воротник Хроська, 1930 р. виробство пуста.

28. Кухаревский Грицько 1930 р. виробство міститься пересел.

29. Бабенко Сидор 1929 розкуркулен, місти[ть]ся чл. арт. Косіора.

30. Філіпов Іван 1931 року, Онїєка⁷ ССТ пуста.

31. Кухаревський Андрій 1931 р. вироб. пуста.

32. Лисовий Михайло 1931 р. вироб. пуста.

33. Філіпов Олекса 1931 Пл. Ташлицьк ССТ

34. Каркач Пилип 1931 виробство пуста,

які залишили безгосподарчому [стані] і тепер в зв'язку з переселенням комісія рахує за необхідне ці хати передати в розпорядження арт. ім. Косіора для переселенців та прохати с/р затвердити.

Комісія

Підпис

Підпис

Підпис

Акт

1933 року листопада 8 дня

Комісія по встановленню безгосподарчих покинутих хат в складі голови сільради Патлатого та голови арт. "9-е січня" Майдан М. та голова секц. РСІ Саніча П.Т. склали цього акта в слідуючому: цього числа було оглянуто двір, хату гр. Коби Івана Ф., який покинув її в 1926 році, і хату зайняла Вовченко Одарка і тепер, у зв'язку з переселенням людей у колгосп, комісія рахує за необхідне хату з усім двором передати колгоспу "9-е січня" для переселення людей та прохати президію с/ради затвердити.

Комісія

Підпис

Підпис

Підпис

Штамп РВК: одержано 14/ХІ-33

Акт

1933 року листопада 8 дня

Комісія по встановленню безгосподарчих покинутих хат в складі голови сільради Патлатого та голови арт. "9-е січня" Майдан М. та голова секц. РСІ Саніча П.Т. склали цього акта в слідуючому: цього числа було оглянуто хату й двір, брошену Чабаненко Петра, який покинув в 1932 році хату.

⁶ Після 16 прізвища в списку помилково йде нумерація з 18, а не з 17, позиції.

⁷ Очевидно, тут мався на увазі населений пункт – с. Онкіївка тодішнього Великовиківського р-ну Одеської обл.

Його зайняла Шишкін[а] Явдоха і тепер, в зв'язку з переселенням людей у колгосп, комісія рахує за необхідне хату з усім двором передати колгоспу “9-е січня” для переселенців людей та просити президію с/ради затвердити.

Комісія

*Підпис**Підпис**Підпис*

Акт

1933 року листопада 8 дня

Комісія по встановленню безгосподарчих покинутих хат в складі голови сільради Патлатого та голови арт. “9-е січня” Майдан М. та голова секц. РСІ Саніча П.Т. склали цього акта в слідуєчому: цього числа було оглянуто хату та двір гр. Коба Явдокіма, якого розкуркулили в 1930 році і хату на тимчасове користування було передано гр.-ну Медик Івану Нечипоровлему і тепер, у зв'язку з переселенням людей у колгосп, комісія рахує за необхідне хату з усім двором передати колгоспу “9-е січня” для переселенців та прохати президію с/ради затвердити.

Комісія

*Підпис**Підпис**Підпис*

Акт

1933 року листопада 8 дня

Комісія по встановленню безгосподарчих покинутих хат в складі голови сільради Патлатого та голови арт. “9-е січня” Майдан М. та голова секц. РСІ Саніча П.Т. склали цього акта в слідуєчому: цього числа було оглянуто хату та двір вимерлого сімейства гр.. Верби Івана А., який умер у 1932 році і [в] хату заселилися Биршова Палашка Л. і тепер, у зв'язку з переселенням людей у колгосп, комісія рахує за необхідне хату з усім двором передати колгоспу “9-е січня” для переселенців та прохати президію с/ради затвердити.

Комісія

*Підпис**Підпис**Підпис*

Акт

1933 року листопада 8 дня

Комісія по встановленню безгосподарчих покинутих хат в складі голови сільради Патлатого та голови арт. “9-е січня” Майдан М. та голова секц. РСІ Саніча П.Т. склали цього акта в слідуєчому: цього числа було оглянуто хату та двір, брошену гр. Коби Ілька, який покинув в 1931 році і хату зайняла Печериця Юлія. Тепер, у зв'язку з переселенням людей у колгосп, комісія рахує за необхідне хату з усім двором передати колгоспу “9-е січня” для переселенців та прохати президію с/ради затвердити.

Комісія

*Підпис**Підпис**Підпис*

Акт

1933 року листопада 10 дня

Ми, нище підписавшись, комісія в складі г. с/р Патлатого, п/а Голондзовського та чл. прав. Ковтуна М., склали цього акта в том, що хату був. гром. Злацкий Питро, який безгосподарче залишив [хату] ище в 1931, в якій тепер заселив[ся] службовець Пл. Ташлицького эливатора /.../ Домацкий і тепер в зв'язку з переселенням комісія рахує за необхідне хату з усім двором передати колгоспу “9-е січня” для переселенців та прохати президію с/ради затвердити.

Комісія

*Підпис**Підпис**Підпис*

Акт

1933 року листопада 10 дня

Ми, нище підписавшись, комісія в складі г. с/р Патлатого, п/а Голондзовського та чл. прав. Ковтуна М., склали цього акта в том, що хату був[шої]. гром. Швець Параска⁸, який безгосподарче залишив [хату] ище в 1932 році, в якій тепер заселив[ся] службовець Пл. Ташлицького эливатора Шереметьєв і тепер в зв'язку з переселенням комісія рахує за необхідне хату з усім двором передати колгоспу “9-е січня” для переселенців та прохати президію с/ради затвердити.

Комісія Підпис
Підпис
Підпис

Акт

1933 року листопада 10 дня

Ми, нище підписавшись, комісія в складі г. с/р Патлатого, п/а Голондзовського та чл. прав. Ковтуна М., склали цього акта в том, що хату був. гром. Шишенко Питро, який безгосподарче залишив [хату] ище в 1931 році, в якій тепер заселив[ся] службовець Пл. Ташлицького эливатора міліціонер Савіцький і тепер в зв'язку з переселенням комісія рахує за необхідне хату з усім двором передати колгоспу “9-е січня” для переселенців та прохати президію с/ради затвердити.

Комісія Підпис
Підпис
Підпис

ДАКрО. Ф.Р. – 253, оп.2, од.зб. 86 – Арк. 51–60. – Рукопис.

№ 3. Витяг з протоколу засідання президії Олено-Косогорівської сільради про привласнення сільрадою будинків колишніх жителів сільради. Друга декада листопада 1933 року

До В-Висківського РВК

О-Косогорівська с-рада при цьому надсилає копію протоколу № 7 засідання президії с/ради.

Додаток копія
Секретар с/р Підпис

Резолюція: “Повідомити с/р, що виявлення безгосподарче залишених хат треба перевести через Нарсуд куди належить направити весь матеріял /Підпис Гібалевича/ 15/XI – 33 р.”.

Копія

Протокол № 7

Засідання Президії О-Косогорівської с-ради в присутності членів президії 4-х осіб та членів с/р 8 осіб відбулося 5/XI 33 р.

Порядок денний

1. Закріплення безгосподарче залишених хат за с/радою.
2. Хід виконання біжучих компаній хлібозаг/.../ Резолюція через весь рядок: “Повідомлено всі с/ради листом від 20/XI 33 р. Підпис”.
3. Обговорення та затвердження списків на м'ясоподаток на 1934 р.
4. Біжучі справи.

1. Слухали: Голову с-р т. Наконешного про закріплення безгосподарче залишених хат за с-радою.

Ухвалили: Закріпити за с-радою всі нижче перелічені хати бувших господарів хат по О. Косогорівці (ар/тілі/. Петровського)

1. Григороменко ⁹ Сіргія	17. Гончаренко Гаврило Є.
2. Модлінського Семена	18. Куц Иван Сименів
3. Скляренка И[о]сипа	19. Горбань Марфи

⁸ Прізвище вписано у шаблон акту.

⁹ Так в тексті. Очевидно, допущена помилка в написанні прізвища. Має бути “Грогоренко”.

4. Протасов Семен І.	20. Гричаного Артемона
5. Гончаренко Прокопа Е.	21. Дорошенка Ігора Г.
6. Жданов Андрій І.	22. Дорошенко Сави
7. Ковальов Михайло	23. Могильного Тимоша
8. Гончаренко Горпина	24. Куциван Кіндрат.
9. Берегуленко Стипанида	25. Шелепенко Ігор В.
10. Живага Карпо /.../	26. Гричаний Якіма Н.
11. Живага Одарка	27. Дорошенко Олекси С.
12. Берегуленко Радівон М.	28. Ковальов Родівон
13. Гончаренко Михайло	29. Ковальов Федір П.
14. Гричаний Пантелей	30. Гричаний Віктор
15. Жданов[а] Никифора	31. Дорошенко Прокопа /.../
16. Куцегор Пар.	32. Витушка Люба К.
	33. Берегуленка Грицька О.

По (арт. Блюхера) [села] Н[ово]. Слізоветовка

1. Донцова Аврама	17. Погоня Грицько
2. Кравця Терє.	18. Мошнегуца Івана
3. Кравець Данило	19. Іванченка
4. Макаренко Максим	20. Степаненка
5. Луньов Дмитро	21. Алексеінко
6. Луньов Микола	22. Бадощка Василя
7. Грам/.../н Василь	23. Гаєвський Павл
8. Третьяков Ливка	24. Луньов Василь
9. Шулешко Сонька	25. Акспамов ¹¹
10. Б/.../ Л/.../	26. Ворона Терешка
11. Дерянка ¹⁰ Василь	
12. Полінський Грию	
13. Покомов Кузми	
14. Луньов Яков	
15. Мішкуров Карпа	
16. Бігліцов[а] Марія	

по арт. Дум[а] Іліча([села] Квітка)

1. Іванченко Іван Гр.	10. Штопдінка ¹² Лаврентія
2. Олексієнко Каленик	11. Лефтар Пилип
3. Чуйков Грицько	12. Пашков Петро
4. Мокряк Ониско	13. Дудник Іван
5. Биконов Сава	14. Луньов Іван
6. Клевок Яків Ва.	15. Фітенко Михайло
7. Луньов Петро	16. Жердій Іван
8. Головин Митрофа[н]	17. Пашков Грицько
9. Пономаренко Пилип	18. Троян Ларівон

...

...

О.П. Голова с-ради (Наконешний)
 Секретар ср (Берегуленко)
 згідно

ДАКрО. Ф.Р. – 253, оп.2, од.зб. 86 – Арк. 45–47. – Рукопис.

¹⁰ Ймовірно, Дерев'янка.

¹¹ Ймовірно, Акрамов.

¹² Ймовірно, Штопденко.

№ 4. Прокол засідання Олександро-Гапсинської сільради про привласнення за сільрадою будівель колишніх жителів території сільради. 15 листопада 1933 року

Протокол № 16

Засідання президії Ол-Гапсинської с/ради, яке відбулося 15/XI-33 р.

Присутніх було членів президії 1 Хоменко С, ср. 2.Тарнавський Ол. 3. Седик Ів., члени с/ради та активу 11 осіб

Голова Хоменко

Секретар Соломаха П.

Порядок денний

1) Затвердження будівель, які залишені без господар. та виморочн[их]. господ. за с/радой.

Біжучі справи

Слухали: інформаційну допов. Голови Соц-перебудови тов. Тарновского Ол. про затвердження будівель безгосподарчих та виморочних за с/радою.

Висловились: Седик, Хоменко, Герасимов.

Ухвалило: Затвердити безгосподарчі та виморочних господарств будівлі за с/радою згідно списку, який додається та прохати президію райісполкома підтвердити постанову президії с/ради.

Голова (Хоменко)

Секретар (Підпис)

Список

Будівель господарів, які вибули та виморочні при О-Гапсинські[й] сільраді

№	Прізвище, ім'я господаря, якому раніш належала будівля	Примітка
1	Хороз Корній	безгосподарча
2	Бурка Трохим Пант.	—" —
3	Багатирьов Аврам Явд	кулацька
4	Поповкіна Похілія	безгосподарча
5	Пікінер Титко Ост.	—" —
6	Кріт Іван Андр.	—" —
7	Похила Іван Омельк.	—" —
8	Курлюк Степан Макар.	—" —
9	Сіменов Фидосей Гур.	—" —
10	—" — Ганна	—" —
11	Нетудихта Яків Кузьм.	—" —
12	Гончарова Харитина	—" —
13	Кисляков Михайло Кон.	виморочне г-тво
14	Верховенко Марія	безгосподарче
15	Патлатий Гриць Яков	—" —
16	Кравченко Гаврило Мак.	—" —
17	Клименко Іван Васил.	виморочне господар.
18	Клименко Михайло	—" —
19	Кохан Ніна Пилип.	без господарче
20	Табунщик Роман Ар.	отштрах. мірневий ¹³
21	Кіріяков Грицько Іван.	кулацька
22	Ма/.../аров Микола П.	без господарча
23	Сандарака Явдоха Ів.	виморочне господарство
24	Курлюк Іван Макар.	без господарче

¹³ Так в тексті.

25	Грищенко Юхим Андр.	— " —
26	Бугай Савка Карп.	виморочне господарство
27	Олійник Вакула Павл.	— " —
28	Андреев Іван Матв.	без господарча
29	Бурченко Микола Пан.	— " —
30	Патлата Ївга	виморочне господарство
31	Герасімов Василь Ів.	без господарча

Голова с/ради (Підпис Хоменка)
 Голова Зем. (Підпис Тарнавського)
 Діловод с/р (Підпис Соломахи)

ДАКрО. Ф.Р. – 253, оп.2, од. зб. 86 – Арк. 48–49. – Рукопис.

№ 5. Роз'яснення Великовисківського райвиконкому стосовно порядку привласнення будинків розкуркулених, померлих від голоду та вибувших із-за меж сільрад жителів району – № 02-15. 21 листопада 1933 року

ДО ВСІХ СІЛЬРАД, Копія Нарсуду

За останній час до Р.В.К. стали надходити клопотання окремих сільрад, як Н-Красновське, Олексіївське і т.і. про затвердження через Президію Р.В.К. рішень чи пленуму сільради про вивласнення у відання сільрад безгосподарчих залишених будинків одноосібниками та окремих колгоспів.

Маючи на увазі, що постановою НАРКОМЮСТУ У.С.Р.Р. від 6-го червня 1933 року (збірник законів УСРР 25/VI-1931 року арт. № 172 встановлений єдиний порядок вивласнення таких безгосподарче залишених будинків у відання як Райвиконкому, так і сільрад через народний [суд] .

Отже, для того, що[б] вивласнити у відання сільради безгосподарче залишені будинки, що мають на терені сільради – сільрада повинна виділити комісію, яка на кожен зокрема такий будинок повинна скласти відповідного акта, в якому указати: прізвище, ім'я та по батькові кол. власника цього будинку, в якому році та з яких причини залишив власник цей будинок, в якому стані знаходиться будинок.

Потім ці акти постановою Президії чи пленуму сільради, в якій повинно бути піднято клопотання перед нарсудом [про] вивласнення цих будинків у відання сільради порядком цивільного позову – надіслати до нарсуду нашого району, який повинен розв'язувати ці справи.

Після ухвали нарсуду, якою буде задоволене клопотання сільрад – ці будинки переходять у відання сільради і в першу чергу повинні бути використані для розміщення переселенців.

Секретар Р.В.К. [Підпис] Гібалевич

ДАКрО. – Ф.Р.-253, оп.2, спр.75. – арк.68. – Машинопис. Копія.

№ 6. Лист Зінов'ївської міської ради голові Кущівської сільської ради про конфлікт між робітниками с. Завадівки та позаплановими переселенцями з приводу передачі їм тимчасово покинутих будинків. 2 березня 1934 року

ГОЛОВІ КУЩІВСЬКОЇ С/РАДИ

За відомостями, що мають в Миськраді, в Завадівці в зимовий час прийнято до колгоспу багато позапланових переселенців, яким надано квартири, що були залишені робітниками. За останній час робітники повертаються до своїх хат, виганяють доселенців, цим самим створюють суперечки. Зважаючи на серйозність цієї справи, Миськрада доручає Вам особисто перевірити справу, та подати до Миськради Ваші міркування про те, як налагодити справу. Зокрема зверніть увагу на те, чи оформлено прийом до колгоспу доселенців, а також який час були порожніми, залишені мешканцями Завадівці хати, що їх надано тепер доселенцям.

Секретар М/Ради (Вольчев)
 Зав. Заг. відділ.(Заяц)

ДАКрО. – Ф.Р.-242. – Оп.1. – Од. зб. 1117. – арк.80. – Машинопис

**№ 7. Додаток до протоколу засідання пленуму Варварівської сільської ради
Долинського району Дніпропетровської області № 8 від 19 лютого 1934 року з поіменними
відомостями про колишніх власників господарств сільради та нових господарів-переселенців**

Список

переселенців по арт. "Заповіт Ільїча", "Рози Люксембург" і "Револуція" Варварівської сільради, за
якими закріплені будівлі та садиби през/идією/сільради від 19/II 34 р.

№/№ по черзі	Прізвище, ім'я та по батькові переселенця	Прізвище, ім'я, чия була хата	Де хазяїн будівель вибув, умер і інше
<u>по арт. "Заповіт Ільїча"</u>			
1.	Маленко Віктор ¹⁴	Бугай Василь Йос.	умер
2.	Ігнатенко Трохим	Кошачова Василина	вибула
3.	Опанасенко Василь Х	Недодаток Петро	умер
4.	Чапала Андрій	Фелоненко Яків	вибув
5.	—" — Логвин	Бугайов Трохим	—" —
6.	—" — Опанас	Кабанець Вустя	умерла
7.	Кулик Василь	Вовк Михайло	розкулач.
8.	Півень Остап	Яковенко Іван Мих. ¹⁵	вибув
9.	Маленко Іван	Слюсаренко Кирило	умер
10.	Денисенко Тихон	Слюсаренко Степ[ан].	вибув у 2 хату
11.	Войтенко Свирид	Малик Марія	умерла
12.	Остапенко Макар	Слюсаренко Дмитро	вибув
13.	Опанасенко Хома	Кузьменко Іван Гр.	умер
14.	Константіненко Окакій	Рябець Гапка	вибула
15.	Дзюба Павло	Бутко Віра	—" —
<u>по арт. "Р-Люксембург"</u>			
16.	Стовбун Гаврило Як.	Гарасюта Олекс.	вибув
17.	Шугай Петро Макс.	Солощенко Павл. Ан.	умер
18.	Жізневська Софія Ів.	Бугай Явдоха П.	вибула
19.	Донченко Іван Кир.	Бардась Левко Ів.	—" —
20.	Шугай Яків Макс.	Гарасюта Гнат Ст.	розкурк.
21.	Жізневський Степан Ром.	Сергієнко Микола Д.	—" —
22.	—" — Іван Горд.	Солощенко Павло Он[...]. І	вибув
23.	Донченко Семен Фед.	—" — II	—" —
24.	Жізневський Олександр В.	Павлюк Онисія	вибула
25.	Донченко Іван Фед.	—" —	—" —
<u>по арт. "Револуція"</u>			
26.	Федорець Максим	Слюсаренко Ів. П.	умер
27.	Охонько Яків	Москалець Н.Т.	вибув
28.	Бублик Петро	Павлюк Микита	—" —
29.	Ковтун Степанида	Жемелинська Гапка	—" —
30.	Федорець Микола	Іващенко Наталка	—" —
31.	Сурмачевський Олек-ндр	Мусієнко Сакій	умер

¹⁴ Ім'я розшифровано не повністю.

¹⁵ Яковенко Іван, як видно з наступних документів справи, проживав у хаті розкуркуленого Кузьменка Овсія (Ф.Р.-1309, оп.1, од. зб. 31, арк.70).

32.	Ріпа Петро	Хорольський Яків	вибув
33.	Сурмачевськи[й] Федор	Тилко Антон	—"—
34.	Козій Іван	Нагній Олена	—"—
35.	Красновид Іван	Чорний Петро	—"—

Цей список додаток до протоколу № 8 від 19/II 34 р. [Відбиток печатки Варварівської с/р]

Голова с/р

[Підпис] Кабанець

Секретар: [Підпис]

ДАКрО. – Ф.Р.-1309, оп.1, од.зб. 31 – Арк.64. – Рукопис.

№ 8. Постанова президії Зінов'ївської міськради від 22 лютого 1934 року

"ПРО ЗАКРІПЛЕННЯ ЗА ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ БУДІВЕЛЬ ТА САДИБ, В ЯКИХ ВОНИ МЕШКАЮТЬ"

1. Для утворення найсприятливіших умов для життя та роботи колгоспників-переселенців, прибувших в порядку планового переселення до району – зобов'язати с/ради:

а) закріпити на умовах безкоштовного та постійного користування колгоспників переселенців будівлі та садиби, які були для них відведені та в яких вони мешкають;

б) в разі тимчасового користування хатою та садибою декількома господарствами переселенців закріпити такі за тими, хто фактично буде користуватися цією хатою та садибою;

в) зобов'язати голів с/р та управи колгоспів протягом п'яти діб надати окремі хати та садиби всім родинам переселенців з тим, щоб не було випадків проживання в одній хаті двох родин.

г) ні в якому разі не припускати втручання бувших власників хат до користуючих ними переселенців та всебічно допомагати останнім в час виникнення суперечок з приводу цього.

2. Постанову цю широко популяризувати серед колгоспників переселенців.

ГОЛОВА МІСЬКРАДИ Підпис (КРИЧЕВЦОВ)

СЕКРЕТАР МІСЬКРАДИ Підпис (ВОЛЬЧЕВ)

Примітка внизу: "надіслано всім с.р."

ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од. зб. 1238. – Арк. 281. – Машинопис.

№ 9. Постанова Одеського обласного виконкому № 291/1438 від 8 березня 1934 року

"Про закріплення за переселенцями відведених їм житлових будинків, надвірних будівель та садиб"

Секретаріат президії Облвиконкому
9/III-1934 року

ПОСТАНОВА ОДЕСЬКОГО ОБЛАСНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ № 291/1438

8-го березня 1934 р.

"Про закріплення за переселенцями відведених їм житлових будинків, надвірних будівель та садиб"

1. Житлові будинки, надвірні будівлі та садиби, що їх надано переселенцям з Білорусії, Горьківського краю, Київської та Винницької областей, які прибувають до Одеської області плановим порядком, закріпити за переселенцями в безкоштовне безтермінове користування.

2. Заборонити правлінням колгоспів та місцевим органам влади проводити виселення переселенців з будинків, що вони посідають.

ГОЛОВА ОБЛАСНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ (Ф. ГОЛУБ)

СЕКРЕТАР ОБЛАСНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ (А. ЦЮПАК)

Оригіналові відповідає: Референт С-ту президії ОВК: Підпис

ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од. зб. 1110. – Арк.153. – Машинопис.

№ 10. Витяг з протоколу засідання пленуму Олексієво-Лутківської сільради Великописківського району Одеської області з поіменними відомостями щодо закріплення за переселенцями будинків колишніх мешканців сільради. 9 березня 1934 року

Протокол ч. 4

Засідання пленуму Ол. Лутковської с/ради В-Вісківського району відбулося 9/ІІІ – 1934 року.

Присутніх членів с/ради 11 чол., активу села 18 чол.

Голова засідання Кучма А.
Секретар Красіліч І.

Черга денна

1. Про виявлення хат та надвірних будівель і господарств, які вибули понад 2 роки та закріплення таких за переселенцями.
2. Інформація голови комісії сприяння по м'ясозаготівлі тов. Патlach А. про хід виконання м'ясоподатків.
3. Біжучі справи.

Слухали: Інформацію голови [колгоспу] “Соцперебудови” села тов. Дерев’янка П. про привласнення хат та надвірних будівель від вибувчих господарств понад 2 роки та закріплення таких за переселенцями.

Висловились: Кучма А., Бабанской Д., Лисенко П., Колеснік Т., Лисенко М., Василенко М.

Ухвалили: Вислухав та обговорив інформацію голови “Соцперебудови” села тов. Дерев’янка П. про вивласнення хат та надвірних будівель від вибувчих господарств понад 2 роки та закріплення таких за переселенцями.

Пленум Ол. Лутковської с/ради ухвалює за необхідне вивласнити будівлі слідуєчих громадян та закріпити за такими переселен[цями].

	Прізвище, ім'я по батькові, яких будівлі вивласнюються		Прізвище, ім'я по батькові переселенців, [за] яким[и] будівлі прикріпл[ен]о
1.	Заболотній Василь	1.	Мартинів Михайло
2.	Бахмач Павло В.	2.	Клебков Олекса
3.	Сінельнік Андрій Іос.	3.	Хіменков Юхим
4.	Бахмач Андрій Мих.	4.	Загорусь Архип
5.	Малий Тихон Тихон.	5.	Дубровський Іван
6.	Підопригора Федор	6.	Дубровский Клим
7.	Малий Матвій Тих.	7.	Коржов Іван
8.	Луценко Степан	8.	Мартинів Йосип
9.	Барабан Федосій Як.	9.	Сафоненко Купрей
10.	Сінельник Лазерь	10.	Харкулов Іван
11.	Середа Семен	11.	Лупанов Фома
12.	Дерев'янка Михайло К.	12.	Федоренко Семен
13.	Залізняк Сидор Пр.	13.	Новіков Грицько
14.	Бабанский Пантелей	14.	Пушков Карпо
15.	Ярош Титяна	15.	Лісов Семен
16.	Підопригора Андрій	16.	Ісаченко Алексей
17.	Качур Степан	17.	Барабанов Василь Івано.
18.	Малий Прокіп Мих.	18.	Калачов Давід
19.	Бахмач Степан М.	19.	Атрощенко Іван
20.	Середа Улас	20.	Васіленко Федосій
21.	Плиненко Микита	21.	Васільєв Деніс
22.	Чередніченко Левко	22.	Халязніков Панас
23.	Кобець Андрій Андріїв	23.	Осіпцов <i>Тарас/.../</i>
24.	Залізняк Дашка	24.	Шітіков Яков

25.	Король К/.../	25.	Потійко Федот
26.	Підпригора Гаврило	26.	Матюшков Иван
27.	Барабан Иван Дмитр.	27.	Малюнков Исаак
28.	Бахмач Сергій	28.	Патесь Тіхон
29.	Бахмач Тимош	29.	Кражов Максим
30.	Деревянко Катерина	30.	Хотінцов Петро
31.	Касьян Иван Пилипов.	31.	Гаманков Федор
32.	Горджановский Левко	32.	Дончаков Нікіфор
33.	Деревянко Андрій Ол.	33.	Фруцкой Фома
34.	Середа Терентій	34.	Шаповалов Яков
35.	Касьян Оля	35.	Атрощенко/.../он
36.	Король Иван	36.	Козлов Павло
37.	Сінельник Володимир	37.	Гусиков Степан
38.	Бабанскій Олекса	38.	Гаврілов Мітрофан
39.	Бабанскій Гнат К.	39.	Суванов Тріфон
40.	Касьян Петро Тим.	40.	Півньов Захарко
41.	Касьян Семен Вас.	41.	Кугась Антон
42.	Бабанский Архип	42.	Фруцкій Олекса
43.	Підпригора Иван	43.	Лукашенко Тіхон
44.	Штиков Василь	44.	Шаховскій Тимофей
45.	Бабанский Олекса	45.	Иванченко Кондрат
46.	Малий Грицько Гриц.	46.	Афанасенко Иван
47.	Бабанский Василь	47.	Янченко Нікіта
48.	Деревянко Корній Ар. ¹⁶	48.	Гусиков Семен

...

Голова засід. (Кучма)

Секретар (Красіліч)

З оригіналом згідно: Секретар с/р [Підпис]

ДАКрО. Ф.Р. – 253, оп.2, од. зб. 89 – арк. 91. – Рукопис.

№ 11. Витяг з протоколу засідання президії Лелеківської сільради Зінов'ївського району з рішенням закріпити за переселенцями будинки жителів села. 25 березня 1934 року

До Зінов'ївської М. Ради

При цьому надсилаємо витяг з протоколу президії Сільради від 25/ІІІ.34р. на затвердження.

Голова с/р

[Підпис] М. Стельмасевич

Секретар

[Підпис]

Витяг з протоколу №

Засідання президії Лелеківської Сільради, що відбулася 25 ІІІ-1934 року

Слухали: Про становище з хатами в яких мешкають переселенці колгоспу "1 Серпня" та "ім. Буденного".

Прибувши планові та окремі позапланові переселенці розміщені в абсолютній більшості в бросових хатах, що належать робітникам, а в окремих випадках колгоспникам – сиротам, батьки яких вимерли, з наступом весни частина власників вертаються в села та вимагають аби звільнити їм хати, як то Суслов, який працює парторгом в колгоспі "1 Травня", родина якого – дружина та 3 малих дітей, ходять по селі без хати. В його хаті живе переселенець колгоспу "Буденного", робітники Настосієнко Петро і Настосієнко Сергій, в хатах яких живуть переселенці колгоспу

¹⁶ Нерозбірливо, може бути "Сер."

“Будьонного” та колгоспу “1 Серпня”, вимагає звільнити хату, сирота Паполя Марія, Крижановська Марія, Василява Марфа та інші. Такий стан утворив розгубленість, якість не певне становище, вигукування копати городів і т.і.¹⁷

Сільрада за відсутністю придатних до помешкання хат в селі немає можливості задовольнити вимоги робітників та переселити переселенців та дати змогу повернути їм хати.

Ухвалили: Хату, яка належить Суслову А. А., якій працює парторгом колгоспу "1 Травня", родину якого виселено з помешкання в місці за вибуттям його на роботу на село, враховуючи що на терені к-пу "1 Травня" зовсім не мається вільних хат, а тому запропонувати правлінню колгоспу “Буденного” на протязі 5 днів відремонтувати 1 хату на терені колгоспу та переселити переселенця тов. Спірідон/ен/ка Іван/а/, а хату Сусллова повернути йому.

Що стосується останніх, то враховуючи що вони свої хати покинули та повернулись лише весною з метою користування городом, то такі закріпити за переселенцями, які в них мешкають, просити президію М. Ради затвердити цю пост[анову].

Голова Сільради
Секретар

[Підпис] М. Стельмасевич
[Підпис]

ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од. зб. 1117. – Арк.81–82. – Рукопис.

№ 12. Заява жителя села Калинівки Зінов’ївського району Гребенюка І. І. міськраді з проханням надати дозвіл на продаж будинку, незаконно відібраного сільською радою для переселенців. 30 березня 1934 року

Секретарю Зиновевского Горсовета
Гребенюка Иван Игнатьевича
Живущ. ул. Гоголя д. № 71, угол Компанийца

Заявление

Я имею дом в селе Калиновке Зинов’евского района, в котором жила семья моя, занимала огород в 1933 г., а осенью оставил в доме сына с семьей, Сельсовет считает меня дома, выдал окладной лист по уплате налогов за дом, каковой я уплачивал до 1934 г. Сельская власть несмотря на то, что дом мой и жил в нем сын с семьей, она выселила из дома семью сына и поместила переселенца Тюрнхова, это было в 1933 г. Я же хотел продать дом, но председатель сельсовета не разрешает. В выселении семьи из дома знают крестьяне того же села Ковалева Евдокия Хаминовна, Ковалев Николай Мартынович, Берлизов Хрисанф Яковлев, Гребенюк Поликар[п] Петрович и др.

Прошу сделать распоряжение о разрешении мене продать дом.

30 / III – 34 г.

[Підпис Гребенюка]

Резолюція вгорі документа: "т. Заец. Спросите с/совет [Підпис Рижска] 2 / IV".

ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од.зб.1125. – Арк.64. – Рукопис.

Примітка. Міськрада, звернувшись до Калинівської сільради за поясненнями (05.04.34, спр.1125, арк. 60), отримала відповідь (17.04.1934, там же, арк.58), зміст якої передається в наступному документі).

№ 13. Відповідь Зінов’ївської міськради Гребенюку І. І. з приводу його скарги на незаконне привласнення Калинівською сільрадою його домівки для переселенців. 21 квітня 1934 року

До ГРЕБЕНЮКА Івана Гнатовича,
мешкаючого по вул. Гоголя, буд. № 71, ріг Компанийца

¹⁷ Останнє речення підкреслене червоним.

На Вашу подану скаргу на ім'я Міської Ради про те, що сільрада не дозволяє Вам продати хату в селі Калинівці, Секретаріат Міськради докладно з'ясувавши цю справу повідомляє, що Вами було залишено цю хату і Ви протягом 5-ти років в ній не мешкали і остання, за чинним законодавством перейшла в розпорядження сільради, як безгосподарче майно.

В 1933 році Ви, яким то чином, не маючи на те права, помістили в цю хату свого сина.

Сільрада, висиливши Вас, зробила все справедливо, передавши цю хату плановому переселенцю, а тому Вашу скаргу, як безпідставну Секретаріатом М / Ради, залишено без наслідків.

СЕКРЕТАРІАТ МІСЬКРАДИ

(РИЖАК)

ЗАВ ЗАГ. ВІДДІЛОМ МІСЬКРАДИ

(ЛЕВИЦЬКИЙ)

ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од.зб.1125. – арк.57. – Машинопис.

№ 14. Заява жителя села Аджамки Петра Штирі прокуратурі Зінов'ївського району про незаконне привласнення сільрадою його домівки для переселенців. 12 лютого 1934 року

До прокуратури
Зиновевського району

Заява

12 / П 34 р.

от т. Штири Питра Василевого

3-й сирради села Аджамка я Вас прошу, щоби ви розібрали мою заяву о том, що заняли мою хату пирисиленцям, котру я купив в Сілради, де я робив на приемушным пункті свиклавичном. А сімя була дома, но в те время [...зли] я робив, то було 12 т. кілометрів от дому, но постіко ныл[...] жена ходет потому що було цілий місяц день і ніч приемка буряка, так шо низя було оторваця, то і забрав я свою хозяйку. А в хату пустив вдову каліку і 2-є дітей до прибитія, так сказать до окончанія сизона. А потім собі подумав, шо хата ціла буде, но коли я кончив сизон, пришов до хати, то увезли пирисиленцев, так я вас прошу обяснит міні, чи могу я быть в своїй хаті, потому шо я сидю і платю за хату, прошу вияснити.

Прошач *Штиря Питро*

ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од.зб.1125. – Арк.139. – Рукопис.

№ 15. Заява жителя села Аджамки Петра Штирі Зінов'ївській міськраді з проханням надати роз'яснення стосовно незаконного привласнення сільрадою його домівки для переселенців (кінець лютого – початок березня 1934 року)

До товарища Заицева 8-1 ко[мнаты]

Заявка

От т. Штири Пит. Васил.

Села Аджамки 3-го Сельсовета

Я тов. Зайцев прохаю вас, щоби ви якщо можливо вам повидомит о моїй справи на ту заявку, котру я вам давав 20/П 34 рок[у]¹⁸ о клопотаня мого захисту, так я вас прошю, щоби ви об'яснили мой ризультат, чи сможу я все ж таке надияця быть в своїй хати и готовит на город, шоб не остаяц без ничего, постилко я думаю, шо вам известно, но и я вас прошю, щоби ви повідомили, бо сичас я находюсь в таком стани, шо й ни знаю, я ж тов. взяв дивчиню сироту тий хати и ше й заплатив за неи 192 р[уб]. и остався без хати и оце все я прошю тов. Зайцев пояснить. Можна писати на станцію Медири/.../ной получить Штыри Питру Василевому.

Як нибудь, шоб ускорить, то я тут заплачу за пояснения.

ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од.зб.1125. – Арк.137. – Рукопис.

¹⁸ Згадана П. В. Штирьою заява зберігається у цій же справі (арк. 138).

**№ 16. Роз'яснення Зінов'ївської міськради Аджамській III-й сільраді з приводу скарги
II. Штирі на незаконне привласнення сільрадою його домівки. 16 березня 1934 року**

До Аджамської III-ї С / РАДИ

З одержанням цього повідомте гр. Штиря Петра на його скаргу про вилучення та передачу переселенцям його хати, про те, що хата, як безгосподарча передана в користування колгоспника[м]-переселенцям, не може бути йому повернута.

СЕКРЕТАР МІСЬКРАДИ
ЗАВ ЗАГ. ВІДДІЛОМ М / Р

(ВОЛЬЧЕВ)
(ЗАЯЦ)

ДАКрО. – Ф.Р-242. – Оп.1. – Од.зб.1125. – Арк.136. – Машинопис.

**№ 17. Витяг з "Висновків розслідування фактів, заявлених нач. політвідділу МТС
радгоспу Малої Виски тов. Фоміним в справі порушення революційної законності
головою Олександром-Гапсинської с/р тов. Наконечним (Результати перевірки РВК).
9 червня 1934 року**

1. Виселення з хати робітника радгоспу Глуценка [Івана] вчинено колгоспом № 1 в особі тов. Герасимова за згодою Сільради. Хата, з якої виселено робітника вилучена кол. куркуля і передана у власність колгоспу з садибою 3 га. В 1932 році кол[ишнім]. головою колгоспу з одного боку, тобто – радгосп відпускає колгоспові будинок кол. куркульський, куплений в сільраді (де влаштовано сельбуд), а колгосп відпускає радгоспові (цей самий будинок з якого виселено робітника радгоспу в цьому році 18-березня).

2. Виселення з хат гр. Срібної (теж працювала в радгоспі з 1933 року) супроводжувалося такими обставинами: сама Срібна (дочка куркуля, який був висланий до Архангельська, який повернувся і зараз не відомо де він знаходиться) була замужем за колгоспником, який розлучився з нею і виїхав з села. Жила вона в одного колгоспника через сїни, а навпроти через дорогу в кол[ишній]. хаті куркуля, її батька, живе переселенець. Цей переселенець на зборах колгоспу заявив, що його Срібна тероризує заявляючи, що подожди, я ще викурю тебе з хати свого батька. На цих зборах ніби був нач. політвідділу МТС тов. Орлов (згідно заяви тов. Наконечного), який вніс пропозицію сільраді виселить з села Срібну, яка займається розкладницькою роботою серед колгоспників, зокрема переселенців, що, за словами Наконечного, він і зробив наперед, давши розпорядження зав. філії радгоспу тов. Ройтману звільнити Срібну з роботи в радгоспі, на що тов. Ройтман не погодився, мотивуючи тим, що Срібна на роботі проявила себе вдарницею. Зараз Срібна вибула з села невідомо куди.

ДАКрО. – Ф.Р.253. – Оп.2. – Од. зб. 152. – Арк.45–46. – Машинопис.

**№ 18. Витяг з протоколу засідання президії Варварівської сільради Долинського району про
надання неплановому переселенцю будинку розкуркуленого селянина. 3 липня 1934 року**

Витяг з протоколу ч. 30
засідання поширеної президії Варварівської сільради Долинського району
3 липня 1934 р.

...

Слухали § 479. Заяву непланового переселенця Смонька Демида про закріплення за ним хати.
Ухвалили § 479. Задовольнити прохання закріпить хату та садибу бувшого кулака Ероми Олек.

ДАКрО. – Ф.Р.-1309, оп.1, спр.31 – Арк.65. – Рукопис.